A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELMÉT ELLÁTÓ BIZTOSHELYETTES

A környezeti igazságosság a jövő nemzedékek szószólójának gyakorlatában

dr. Agócs Ilona

Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztoshelyettes Titkársága

Budapest, 2026. július 3.



A jövő nemzedékek szószólójának feladat- és hatásköre

- Alaptörvény, Hitvallás, P) és XX., XXI. cikkek, 30. és 38. cikkek
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) 3.§ (1) bekezdés (elvi állásfoglalás, figyelemfelhívás, alapjogi összefoglaló stb.)

Az alapvető jogok biztosának a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó helyettese figyelemmel kíséri a jövő nemzedékek érdekeinek érvényesülését, és
a) rendszeresen tájékoztatja az alapvető jogok biztosát, az érintett intézményeket és a nyilvánosságot a jövő nemzedékek érdekeinek érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatairól,
b) felhívja az alapvető jogok biztosa, az érintett intézmények és a nyilvánosság figyelmét a természetes személyek nagyobb csoportját – különösen a jövő nemzedékeket – érintő jogsértés veszélyére,
c) az alapvető jogok biztosának hivatalbóli eljárás megindítását javasolhatja,
d) közreműködik az alapvető jogok biztosának vizsgálatában,
e) javasolhatja, hogy az alapvető jogok biztosa az Alkotmánybírósághoz forduljon,
f) figyelemmel kíséri a fenntartható fejlődés Országgyűlés által elfogadott stratégiájának megvalósulását,
g) javaslatot tehet a jövő nemzedékek jogait érintő jogszabályok megalkotására, módosítására, valamint
h) nemzetközi tevékenységével elősegíti a jövő nemzedékek érdekeivel kapcsolatos hazai intézményrendszer értékeinek bemutatását.

- Ajbt. 18.§ az alapvető jogok biztosának eljárása (közös jelentés)
- Ajbt. 40.§ az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek éves beszámolójáról

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELMÉT ELLÁTÓ BIZTOSHELYETTES

A szószólói alapjogi mandátum és a környezeti igazságosság fogalma

- Inkább „méltányosság” fogalomköre, két vetületben.
- Egyfelől generációk közti méltányosság (intergenerational fairness), elsősorban a jelen generációt terhelő (az Alaptörvény P) cikkében foglalt egyetemes alkotmányos) kötelezettség felől válik értelmezhetővé.
- Másfelől generációkon „belüli” igazságosság, méltányosság, azaz a környezethez fűződő alapvető jogok – a testi és lelki egészséghez és az egészséges környezethez, Alaptörvény XX. és XXI. cikkek – bármely megkülönböztetés nélküli érvénye.
- A két vetület esetleges elválasztása (egy ügy tényállási elemeinek „aránya” alapján) a hazai ombudsmani rendszerben az intézményi struktúrából következik, egyébként azok a jövő nemzedékek szószólójának gyakorlatában integráltan jelennek meg.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELMÉT ELLÁTÓ BIZTOSHELYETTES

A környezeti igazságosság és a szószóló nemzetközi szerepvállalása

- SDG – A jövő nemzedékek szószólójának elvi állásfoglalása az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljainak hazai megvalósításáról, 2017. december
  https://www.ajbh.hu/documents/10180/2791084/SDG_elvi+%C3%A1ll%C3%A1sfoglal%C3%A1s_2017_12_19_kiadott.pdf
- Budapest Declaration, 2024. december
  https://www.ajbh.hu/budapest-declaration
- NIFG – Network of Institutions and Leaders for Future Generations
  https://ourfuturegenerations.com/
- Strategy on Intergenerational Fairness - European Commission
  https://ec.europa.eu/assets/eac/intergenerational-fairness-communication/intergenerational_fairness_strategy_layout.pdf

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELMÉT ELLÁTÓ BIZTOSHELYETTES

A jövő nemzedékek szószólójának némely kapcsolódó alapjogi összefoglalói, figyelemfelhívásai

https://www.ajbh.hu/en/dr.-bandi-gyula

- A jövő nemzedékek szószólójának jogalkotási javaslata a felszín alatti vízkészlet védelme érdekében
(2020. november 27.)
- A jövő nemzedékek szószólójának elvi állásfoglalása a Táj Nemzetközi Napja alkalmából a táj és a táj védelme, kezelése, tervezése szabályozásának alapjogi vetületeiről
(2021. október 20.)
- A jövő nemzedékek szószólójának figyelemfelhívása a kötelezően visszaváltási díjas termékek visszaváltási rendszerének elérhetőségéről (2024. október 15.)
- Közös jelentés az egyházi fenntartású iskolák számára a közszolgáltatás részeként szelektív hulladékgyűjtő edény biztosításával összefüggésben 1827_2021
- Közös jelentés a településkép és az egészséges környezethez való jog védelmével összefüggésben 481_2022

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELMÉT ELLÁTÓ BIZTOSHELYETTES

Köszönöm a figyelmet!

https://www.ajbh.hu/en/dr.-bandi-gyula
jnho@ajbh.hu

Agocs.Ilona@ajbh.hu